

ความก้าวหน้าทางอาหารดนม

รศ.ดร.วิโรจน์ ภัทรจินดา

ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เมนูอาหารโคนมที่ขวนวันนี้

อาหารกับสมรรถนะการให้น้ำนม

แนวคิดจัดการอาหารสมัยใหม่

ประมวลผลและชี้เป้า

โภชนาการที่ต้องสนใจเพื่อ Max-Min การหมักย่อย

การให้อาหาร VS. การให้น้ำนม

โคนมไทยให้น้ำนม 12 กก./ตัว/วัน ($\uparrow$ 0.3% ต่อปี)

โคต่างประเทศให้ 34 กก./ตัว/วัน ($\uparrow$ 2 % ต่อปี)

น้ำหนักตัว ต่างกัน 33% (450 เทียบกับ 600 กก.)

การกินได้ ต่างกัน 44% (14 เทียบกับ 25 กก.สิ่งแห้ง/ตัว/วัน)

พืชเบตทนาย่อยได้ > 70%, หญ้าเบตร้อน < 70%

(ฟางข้าว < 54%)

provided by Hoard's Dairyman

อนาคตการเลี้ยงทั่วไป:

ให้กินอาหารร่วมกับหญ้าแบบพอเพียง

กินเศษเหลือเกษตรแบบกินเต็มที่

TMR

ฟาร์มโคนมอินทรีย์หรือออร์แกนิก

ฟาร์มโคนม Carbon ต่ำ

ฟาร์มอะไร ?

เศษเหลือเกษตร VS.การขนส่ง(LOGISTICS)

วัตถุดิบเปียกชื้นมาก หรือไม่แห้งเบา ฟ่ำมมาก

เทคนิคสำคัญที่ต้องการ

การหมักอาหาร เพื่อถนอมอาหาร เพิ่มมูลค่า

ความรู้พื้นฐานด้านการถนอมอาหาร มีไหม?

การแนะนำส่งเสริมสู่ภาคประชาชนเป็นอย่างไร ?

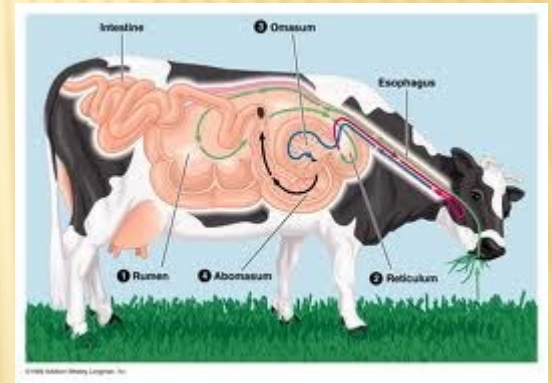

การให้อาหาร สอดคล้องกับน้ำหนัก

พันธกรรมการให้น้ำนมมีต่ำ (0.2-0.5 kg/ปี) และ
ขนาดตัวเล็ก

การให้อาหารช่วยได้:

ความจุกระเพาะ และอัตราการย่อยอาหาร

การเพิ่มขนาดกระเพาะ ทำได้ยาก

การย่อยได้ ดูเป็นทางเลือกเดียว ?

ประสิทธิภาพการใช้ VFA

กินหญ้าเป็นหลัก VFA (C2:C3:C4) เป็น **70:20:10**

กิน**อาหารข้น**เป็นหลัก VFA จะเปลี่ยนเป็น **50:40:10**

การใช้พลังงานรูป C3 มีประสิทธิภาพสุด

การจับสมดุลในกระเพาะหมัก จึงเป็นทางเลือกที่สำคัญ

อาหารข้น หรือ TMR ?

MAXIMIZATION VS. MIN-FERMENTATION

Maximization

การย่อยได้เร็ว, การสลาย lactate, NPN เป็น

จุลินทรีย์

Minimization

การสร้างมีเทน, การหมักย่อยโปรตีนและกรดอะมิโน

กร:พา:หมัก

การลดอย่าง อาจเพิ่มอีกอย่าง

ลด CH_4 เพิ่ม C_3 , ลดการสลายโปรตีนลด branched -VFA

แป้งเป็น GLUCOSE ให้พลังงานสูงกว่าเป็นVFA

**กระเพาะหมัก หมักแป้งได้ VFA เป็นหลัก
ลดการหมักแป้งที่ระบบลำไส้**

จำกัดแป้งที่หล่อผ่านไปที่ abomasum มากเกินไป

ให้อาหารวันละหลายครั้งจะช่วยแก้ไขได้

น้ำตาลและยูเรีย ในสูตรอาหาร

กระตุ้นการเจริญของจุลินทรีย์ (lag phase) :

ตัวใช้กากน้ำตาล ร่วมกับ

การใช้โปรตีนละลายง่าย

จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้อาหาร

การลดการย่อยโปรตีน

กระทบโปรตีนไหลผ่านลำไส้เล็ก กับโปรตีนที่จุลินทรีย์ใช้

จุลินทรีย์กว่า 50% ย่อยโปรตีนได้

จึงควรมุ่งควบคุมการทำงานของน้ำย่อยมากกว่า

ยับยั้งการเจริญเติบโต

เช่นลด proteolysis, amino acid deamination

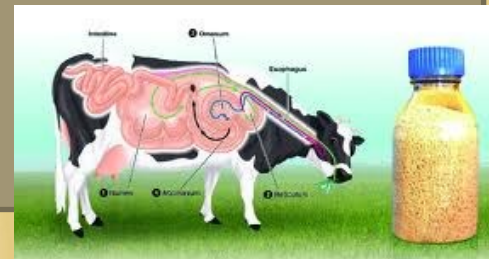

การใช้ไขมันเสริมในอาหารสัตว์

น้ำมันมากกว่า 15 กิโลกรัมต่อวัน ไขมันแล้วดี
สร้างสมดุลทดแทนแป้งและเยื่อใยในเวลาเดียวกัน
ลดปัญหาความผิดปกติในกระเพาะหมัก
ปรับสัดส่วนกรดไขมันในน้ำมันและเนื้อ เช่น CLA

ปัจจุบัน การใช้ไขมัน หรือ **ไขมันเม็ด**

จึงเป็นแนวทางสำคัญต่อสุขภาพโค

ขนาดชั้น ความชื้น และความหนาแน่นอาหาร

ชั้นเล็ก 1 ซม. กินได้จึก 15-20% น้ำนมเพิ่ม 10 %

ความชื้นสูงเกิน กินสิ่งแห้งได้น้อย

เรามักจะเลยเรื่องนี้

ชั้นใหญ่ เบา แห้ง ลดกินได้ หมักนาน

ชั้นเล็ก เปียกสูง ลดย่อยได้ไหลเร็ว

ใช้วัตถุดิบอาหารที่ผสมต้องมีความหนาแน่น

พืชอาหารสัตว์ที่ต้องการ

ผลผลิตต่อไร่สูงอย่างเดียว ?

พืชที่มีค่า NDFสูง แต่ค่า ADFต่ำ

และมีการย่อยง่าย

พืชทางเลือก ตลอดปี

ระบบการผลิตพืชทางเลือก เนปีयर?

PROBIOTICS VS. PREBIOTIC

ความสำเร็จ: สายพันธุ์จุลินทรีย์ใช้ ความเข้มข้นที่ใช้
อัตราการมีชีวิตรอดของเชื้อ ชนิดอาหารที่โตกินอยู่
น้ำแอมโมเนียในอาหารโต ปลอดภัยจาก Anaerobic?

การใช้สเตรปโตค็อกคัสเป็นแนวทางที่ง่ายกว่า

ช่วยเพิ่ม pH, total VFA, การกิน, ย่อยได้

สายพันธุ์ยีสต์ หรือ จุลินทรีย์ท้องถิ่น มีความจำเป็น?

PREBIOTIC

**กาไรซ์ galacto-oligosaccharides(GOS),
fructo-oligosaccharides(FOS)
ช่วยลดการเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ก่อโรดได้
ทำงานจะเกิดที่ส่วนลำไส้เล็กเป็นหลัก**

**แต่กิจกรรมหลักอยู่ในกระเพาะหมัก การตีผสมสาร
เหล่านี้เพียงเล็กน้อย จึงอาจเห็นผลไม่ชัดเจน**

การช้สมุนไพร

**จะมีสำคัญมากขึ้น ทดแทนการช้ยาปฏิชีวนะ
และแนวโน้มการผลิตดินมและน้ำนมปลอดสาร**

ข้อมูลงานวิจัยด้านนี้ยังต้องการศึกษา

ผลที่เกิดขึ้น: เป็นฤทธิ์ช่วยย่อย หรือช่วยกระตุ้นการเจริญ

จุลินทรีย์ หรือช่วยการบีบตัวของทางเดินอาหาร

ความลึกของงานวิจัย ที่ต้องการดำริบาย

การใช้แร่ธาตุในอาหาร

มักดำเนินถึงแร่ธาตุหลัก-รองที่จำเป็นต่อสัตว์

แร่ธาตุที่ไม่สมดุล จะรบกวนการเจริญของจุลินทรีย์

เพราะแร่ธาตุ รักษาสมดุลกรด-ด่าง, การทำให้เกิดการ
เจ็บของน้ำนม, การรักษาตำแหน่งออสไมซ์, และ
เป็นส่วนประกอบในน้ำย่อย

โปรตีนสังกะสี: Co, Cu, Zn ที่มีมากเกินไป

แบคทีเรียต้องการ Na, Cl โดยเฉพาะ: LAB

ปัญหาการรื้อ VS. การทบทวนระบบการเลี้ยงดินใหม่?

แบคทีเรียทั่วไปผลิต Formate, H_2 และ CO_2

แต่ methanogen ใช้ H_2 , CO_2 เพื่อสร้าง CH_4

หลักการทำงาน:

-ลดการสร้าง H_2 และ CO_2 (จากหมัก cellulose เป็นหลัก)

-หาจุลินทรีย์ตัวช่วย ที่ใช้ H_2 , CO_2

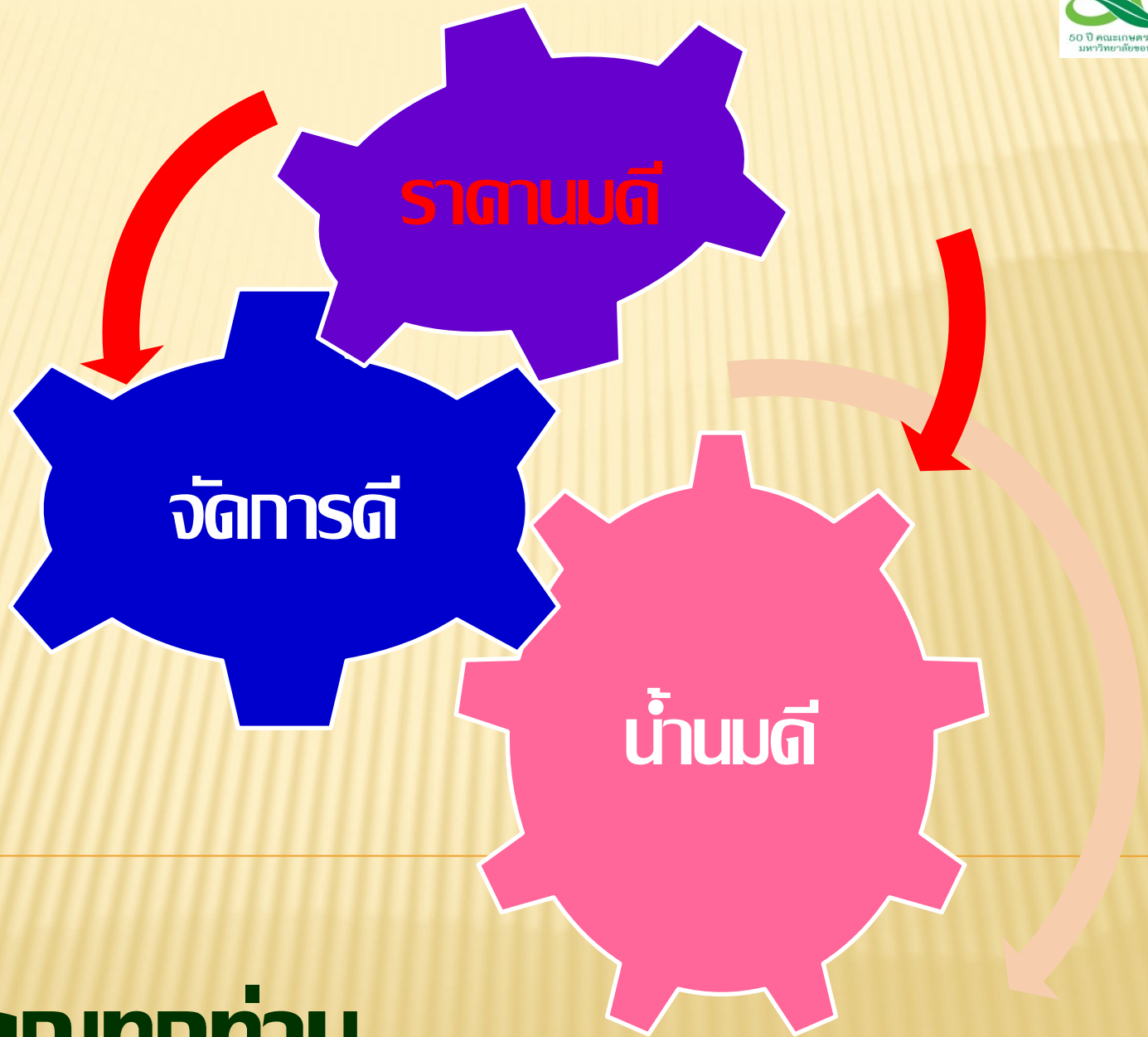
รูปแบบการให้อาหาร

Zero
Waste
Farming

TMR

Semi TMR

Separate feed feeding

ขอบตุณทุกท่าน